

## PAPER DETAILS

TITLE: ANAYASA`NIN 114. VE 140. MADDELERİ MÜNASEBETİLE MUKAYESELİ BİR TETKİK

AUTHORS: Sait GÜRAN

PAGES: 71-98

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96505>

## **ANAYASANIN 114**

**M**

1961 tarihli Anay  
sâdır tasarruf ve fiil

Anayasa, 114 nc  
ve işlemlerin, tasarru  
re, adlî veya idarî yar  
sibini koyduktan son  
larla, Danıştay'ı sade  
görevlendirmiştir. Da  
«üst» derece mahkeme  
keme, dağılışını ve te

ve onu daha ziyade i  
tekim Komisyon Rap  
idarî alt mahkemele  
ncü madde gerekçes  
cek idare mahkemel  
sinde de, «Diğer tar  
ilk derece idare ma  
lunmaktadır. Bu ha  
kararlarını temyizen  
ilk derece mahkeme  
müteşekkil bir «ida  
tathilket ilerde bu

rak nizamlanmış mıdır?  
 ki bırakılmış mıdır?  
 rinci derecede rüyet e  
 rak incelemesi meseles  
 ha müphem bir ifadey  
 ikinci kısmı, «Danışta  
 demek suretiyle başlı  
 nel olarak» sözünün a  
 ve tanziminde, ilk yet  
 var mıdır? Fıkra met  
 lak bir şekilde (umu  
 kararlara sâmil tarzı

şılabilir.

140 ncı maddeye kemelerini kararları (genel olarak) belirtmâna verilmiştir deninin gerekçesiyle b tamamen ikinci tefs maddenin gerekçesi, ra, «Madde bu form lerini de gözetmiş v ları halinde önem de Danıştay'a kadar git mis ve bu sebeple

gitmemesi» şeklinde  
 Danıştay, temyiz me  
 mahkemelerinin bir  
 derpiş eden bir sistem

. . . . .

Yukarda izahına  
 rî tasarrufların kaza  
 taraftan, ilk derecede  
 istemekle; diğer tara  
 rülecek konularda dâ  
 mesine cevaz vermek

ABD Anayasası,  
deral Kaza kuvveti,  
tesis ve teşkil olunak  
aynı maddenin iki sa  
ihtilâfları rüyet edek  
sek Mahkeme, elçiler  
müteallik bütün dâv  
larda ilk derecede ya

timinde, âdeta «istisnâ  
rini ise, aynı fonksyon

---

7) *Peacock*, James  
tice and effect of denial  
Vol: 25, 1929, sf: 681; *C*  
view, 1942, New York, sf  
tiorari, Policy and the Fed  
Vol: 43, 1958, sf: 459; *S*  
1950, Washington, sf: 95  
açıklamada bulunmuştur:  
za kuvveti de tamamen  
alt derece mahkemelerini

Certiorari, bir o  
 sesedir. Kısaca ifade  
 taraflardan birinin y  
 da, kabul ile dâvayı  
 manzumesi içindeki '  
 devlet mahkemesidi  
 temyizde olduğu gih  
 bariyle temyiz ile ce  
 beraber ayrıldıkları  
 Yüksek Mahkemenin  
 olduğu takdir selâh  
 ile «temyiz» i tanzim

müsteniden yapılan m  
 menin geniş ölçüdeki  
 ve mühim sebeplerin  
 retiyile temyiz ile cer  
 Öte yandan, 1925 tar  
 Yüksek Mahkemenin  
 ettikten sonra, 240  
 yoluyla alt mahkeme  
 bu tetkikatın gerek s  
 dan temyizizin aynı o  
 temyiz ile certiorari  
 leri, Yüksek Mahkem

«Certiorariye müste  
bir haktan doğmay  
cesidir, ve ancak m  
nıncak ve icra edil

Bu esasın, Yük  
nın, Anayasaya uyg  
Kongreye tanıdığı «  
kemesi sıfatiyle hai  
hati karşısında mü  
nin ,certiorari yolu  
sundaki talebini, Yü  
ihtilâf ve meseleleri

murakabe fırsatı da  
 lâf konusu doların m  
 yanmadığını, fakat m  
 kimından dâvanın ta  
 tikten sonra pek lü  
 takdir yetkisini kısa  
 Yüksek Mahkeme'nin  
 da, «Certioraride dâ  
 ulaşabilir...» dedikte  
 «mevkii»ni izahla ta  
 sek Federe Devlet m  
 alt mahkemenin ver

tan, sonra certiorari  
madığı, müşahhas d  
diği hususunda kul  
veya istediğinde seb  
bul eder.

Bu nokta, J. H.  
«temyiz hakkı» ile  
tilmiş olur. Taraflar  
yiz» (appeal) hakkı  
kemesi olarak, kaza  
ğini araştırmaksızın  
usul ve şekil şartları

alt mahkeme kararı  
 Mahkeme tarafından  
 münakaşa edilir. Yine  
 kabul edildikte, bu k  
 si sona ermiş ve tale  
 certioraride talebin i  
 kabul edildiği hükmü  
 edilmiş değildir. Yük  
 ra edecektir. Yüksek  
 duğu murakabe selâh  
 rüz ettirmek istediğin  
 racaatı (intihaen neti

mesele hakkında bu  
Mahkeme'ce henüz k  
önemli bir Federal  
meseleyi bu Mahken  
rarlaştırmaması, veya  
ve sırasından, bu M  
davet edecek derece  
mahkemesinin bu t

Daha ziyade F  
merci olmak durum  
icraatta ahenk ve l

Yüksek Mahkem  
 konusunda gözönür  
 su <sup>18</sup> biraz daha izah  
 dır. Hangi meseleni  
 daki vakıalar, zaman  
 rekmekle beraber, h  
 nel esasların vaz'ı  
 meselâ, ehemmiyet  
 mas ettiği hukukî n  
 cektir. Bilhassa Ten  
 bir karara varması  
 feet ne olursa olursu

cede önemli mesele  
*Forsyth v. Hammo*  
vada Yüksek Mahk  
nin, Temyiz Mahke  
duğunu bir kere d  
gayet dikkatli bir  
meselelerin... bu m  
faatinin bu yetkin  
etmesi halinde isti  
Alâlade bir patent  
*Well Works Inc.*,  
sinci veya Dokuzun

mülünün verilmesini  
 lirtmekle beraber, yu  
 kemenin temayülünü  
 esasları ihtiva ettiğin  
 ği kadarıyla «umum  
 «ciddî, mühim ve öze  
 nin yapılabileceğini

. . . . .

Yüksek Mahken  
 orari yoluyla murak  
 da izah ettiğimiz es  
 racaat ya kabul olu

nan alt mahkeme  
muadil bir hüküm  
tir. Daha ilerki tar  
reddi hakkındaki  
*Maryland v. Baltim*  
sında, «Mahkemeni  
nusunda tek bir şey  
Temyiz Mahkemesi  
ademi tasvibini ifa  
*Ohio*, 352 US 910  
ğını, Mahkemenin  
kibey. Certiorari

tiorarinin mahiyeti  
 bunlarla ayrıca üzer  
 şudur: Her nekad  
 orari müracaatının  
 kemece certiorari m  
 tetkiki ve intihaen  
 tır gibiyse de, aslınd  
 pratik, fakat sathî  
 fark bilhassa Yüks  
 (stare decisis) teşki  
 Mahkeme, kendi gör  
 ortada emsal teskil

ğ u selâhiyetleri isti  
 tihaen verilen hükü  
 Binaenaleyh, dâvan  
 hakkının tabiî net  
 ederken, aynı mura  
 kullanılmasıyla, tal  
 certioraride üst ka  
 etmesiyle - temyizde

Certiorari mura  
 naî hal hariç - kabu  
 kararının esasına

Certiorari bahs müteallik bir iki nok müteallik bir iki nok Yüksek Mahkemeye den itibaren, bakılan karar suretleri, belg üzerine, Yüksek Mah rafları davet ile bir tetkikini, istisnaen keme certiorari taleb

Diğer bir usulî *ppard v. Ohio* kararı

münakaşa etmedikle  
redebilir <sup>28</sup>.

Anayasanın 11  
por'da, «önem derece  
hal Danıştaya kada  
ten bahsedilmektedir  
sözler Danıştayın b  
nıştayın çıkan her

tayin edildiği gibi h  
 bu gibi basit addo  
 rini ihtiva eden p  
 ihtilâf veya kaza di  
 bin nüfuslu kaza be  
 kararından doğan d  
 gilendirdikleri «konu  
 şıyabilir. Bu durumd  
 tegori ihtilâflar için  
 Mahkemeye bu gibi  
 kânı verilmemiş olm  
 hakkında karara va

nusu kararı veren  
alınmaksızın) «mu

Bu sözlerimizle  
vazıı hangi ölçüyü,  
kısım ihtilâf ve dâ  
hakkı» na müstenid  
burî temyiz hakkı  
ihtilâfların ise, Yü  
derece mahkemesin  
Danıştaya götürüreb  
nin de bu gibi mes  
kemeleri arasında

Yüksek Mahkemenin a  
bilecek herhangi bir içt  
hangi bir mesele hakkı  
ruma gelmesi bakımınd

Yukarki mütalâaya  
çesiyle, certiorari» yolu  
sistemi muhtevi midir  
lunup bulunmadığı yön  
görevi hakkında Anaya  
nakaşa edildiğinde:

114 üncü maddendir  
selenin *behemahal* Dan

veya Hukuka aykırı reddinin de bir «çözüm» olarak hükme aykırı değil, de Danıştaya gitmen bilmenin yasaklanmaması, certiorari, izah edildiği murakabeyi talep halinde ihtilâfa ulaşabilir, e certiorari ile, ferde başvurmaya ve denet etmek, Anayasanın b aykırı düşmez.

kabulü iktiza eder. A  
 edildikte, behemehal k  
 rî temyiz» e yer vere  
 Mahkemeyi bu muayy  
 netleme görevini tam  
 burî temyiz» in yanın  
 yolunun da kabul ve  
 izahatımıza göre, cert  
 yasaya aykırı olmadığ  
 tedığı sistemin tasarla  
 lüzumlu bir «usul» ve